

Bibliotekene i videregående skoler i Nordland, 31.08.2026

Vi kan ikke lenger regne med at elevene som begynner på videregående skole har en funksjonell lesekompetanse. Det blir mer og mer akutt nødvendig at leseopplæringen fortsetter fra småskolen videre oppover i klassene og også på videregående. Skolebibliotek i videregående viktig i dette arbeidet, og dette innspillet handler om hva bibliotekene i videregående skoler trenger for å kunne samarbeide med lærerne om tiltak for økt lesekompetanse.

Behov 1: Bemannede skolebibliotek

Leselyst er en nøkkelfaktor for lesekompetanse. Det er ulikt hva slags tekster som vekker leselyst, så våre unge trenger tilgang til mange ulike typer tekster. Hittil har regjeringens skolebiblioteksatsning vært rettet bare mot grunnskolen, men også videregående trenger gode bibliotek! Bemannede bibliotek, aller helst med fagutdannede folk. Over hele landet ser vi at høytfungerende skolebibliotek nedbemannes langt forbi smertegrensen, samtidig som en generasjon ikke-lesere ankommer videregående.

Behov 2: Budsjetter til å kjøpe aktuell litteratur

Dagens unge trenger dagens skjønnlitteratur! Det nytter ikke å gå rett på lpsen hvis du aldri har lest noe før. Mange elever påstår at de aldri har lest ei hel bok når de begynner på videregående, og det må vi ta tak i. Hvis elevene ikke leser ei hel bok i løpet av videregående, når tenker vi da at de skal bli i stand til å gjøre det?

Behov 3: Bibliotek inn i lærerutdanningen

Lærerutdanningene må tilby sine studenter (også PPU-studenter!) opplæring i bruk av bibliotek og effektivt samarbeid med skolebibliotekar. Alle lærere er potensielle leselærere. På yrkesfag er programfaglærerne enormt sterke rollemodeller, og det vil antagelig virke positivt på leselysten hvis yrkesfaglærerne snakket om lesing eller kom med boktips. Real FAGslærere har noe av den samme innflytelsen i fordypningsklasser innenfor realfag.

Behov 4: Tid til lesing

Hvis vi vil at elevene skal lese, da må vi sette av tid til det i skolene. Lesekvart er i ferd med å etableres som metode også i videregående – imidlertid har vi ikke kjennskap til at noen har målt eventuell effekt på vgs-elever. Narvik vgs har gjennomført daglig lesekvart skoleåret 2025-26, og bibliotekar på Narvik vgs rapporterer at noen elever har «kommet i kontakt med sin indre leser» i løpet av dette året, og nå leser skjønnlitteratur meget frivillig.

Behov 5: Noe som er felles

Felles historier er viktige for å bygge felles forståelse av oss selv og verden, men vi har færre og færre historier som er felles. Vi kan ikke lenger regne med at alle kjenner til Astrid Lindgren og Espen Askeladd. De siste fortellingene som hadde nærmest felles gjenklang hos nye vg1-elever var Harry Potter - det er snart 15 år siden - og på et lavere skoletrinn det digitale læringsuniverset Salaby. Vi trenger

felles historier, og den enkleste måten å oppnå det på er antagelig ved å gjeninnføre en slags kanon i grunnskolen og gjerne også på videregående. En felles tekst i året vil gi oss ti felles historier som elevene har med seg til videregående.

Som art er vi historiemakere, historiefortellere, historielyttere, historieskrivere, historielesere. Alle setter pris på en god historie, og vi forstår oss selv og andre ut fra historiene vi hører eller leser. Hvis flere og flere har svake leseferdigheter, hvor kommer historiene fra da? Snapstories? Hvilke historier vil våre elever fortelle til barna sine om ti år?

På vegne av bibliotekene i videregående skoler i Nordland